

La immigració a Palma, Barcelona i València

Palma, ¿ciutat andalusa?

La immigració a les tres capitals dels Països Catalans ha fet que la societat canviï considerablement. En els casos de València i Palma, la situació arriba a ser, quant a la llengua, quasi terminal. Si continua així d'aquí a pocs anys s'haurà donat, i acabat, un procés de substitució cultural.

La festa que durant els últims anys ha mobilitzat més gent, a Palma, ha estat una festa tan "mallorquina" com la Feria de Abril. No és una anècdota. És una dada que serveix per a il·lustrar com la Ciutat de Palma (més del 50% de la població de Mallorca) ha sofert durant les dues o tres darreres dècades, una fortíssima immigració.

En aquests moments, una tercera part dels habitants de Palma no han nascut a la ciutat ni al conjunt de Balears: exactament un 33,29% han nascut a la resta de l'estat, per un 62,73% que és originari de les Illes, mentre que el 3,98% restant és nascut a l'estranger.

La situació de Palma, però, no és única. A la ciutat de Barcelona, la situació és més o menys la mateixa. Un 65,2% dels ciutadans de Barcelona és nascut a Catalunya, un 35,3% és originari de la resta de l'estat, i un 2,1% ha nascut a l'estranger.

EL 'BOOM' MIGRATORI

Amb el *boom* turístic, a finals dels anys cinquanta, però sobretot a partir de la dècada dels seixanta, gairebé tots els Països Catalans es converteixen en zona d'atracció d'immigració en massa. Especialment significativa serà a les grans ciutats i concretament a les capitals: Palma, València i Barcelona.

Començà un gran flux d'emigració des de, sobretot, terres castellanes i andaluses cap a les Balears, Catalunya i el País Valencià. Els Països Catalans eren, i són, el somni del benestar per a molta gent.

Les successives onades d'immigració anaren canviant la fesomia de les ciutats. Comencaren a sorgir barris edificats ràpidament i sense massa mirament quant a la qualitat

dels materials, que es convertiren en els "dormitoris" dels treballadors nou-vinguts.

Els noms de Sant Marcel·lí, Benicalap, Parc Alcosa, Orrriols i Malva-rosa, a la ciutat de València; els del Carmel, La Mina i Nou Barris a Barcelona; Son Gotleu, Son Cladera, Son Oliva, Polígon de Llevant, a Palma, evoquen immediatament la mateixa imatge: enormes construccions tipus "capsa de sabates", habitatges petits, barris amb males comunicacions, infraestructures deficientes, etc. Amb la instaura-

ció democràtica als ajuntaments -1979- començà un lent procés de millora, però el fet és que normalment continuen tenint deficiències, i més si els comparem amb altres barris de la ciutat.

EL CAS DE PALMA

La professora de geografia de la Universitat de les Illes Balears, Antònia Ripoll, ha elaborat un treball sobre la immigració a Palma, per barris, on es fa una perfecta radiografia de la situació de tota la ciutat.

Ripoll ha distribuït la ciutat de Palma en sis zones "socials". És a dir, segons els habitants i les característiques dels barris. Fàcilment s'observa com la presència immigratòria, en primera generació, en certes zones és molt alta.

Les sis zones estudiades per la professora Ripoll (centre històric, Eixample, barriades, zones rurals, Turística i Residencial) es poden agrupar en els quadres adjunts es pot veure com al centre històric, les barriades i a les zones turística i residencial la població no nascuda a Balears és més de la tercera part, mentre que l'Eixample i la zona rural no arriben a aquest índex. En el cas dels barris rurals només un 18% dels habitants no són nascuts a Balears. Una xifra que contrasta amb el 40% de nascuts fora de Balears, a les zones turístiques; o amb el 37% de les barriades i la zona residencial.

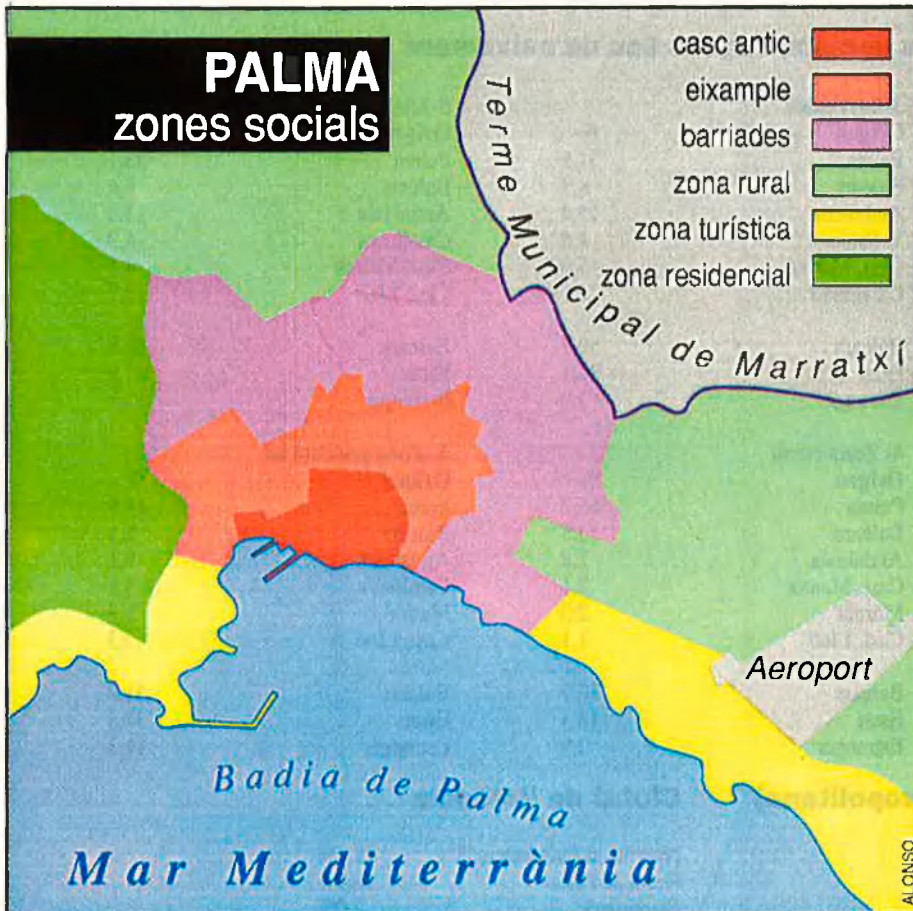
Per grups d'immigrants, el més important és l'andalús. En totes les zones els andalusos se situen en tercera posició, darrere dels nascuts a Palma i a Balears, i sempre amb uns percentatges molt per damunt de la resta.

En algunes de les zones els immigrants des de Catalunya o País Valencià tenen una certa im-

Barri perifèric a València.

RAFA GIL

Centre històric. El componen barris petits. Població molt envellida. Immigració alta o mitjana. Habitatges molt antics. Degradació urbanística en alguns llocs.

Eixample. Barris amb molta població. Immigració mitjana. Bones infraestructures. Habitatges nous.

Barriades. Barris amb bastant població. Immigració alta o mitjana. Alguns són els dits "barris populars". Gran creixement durant els anys del *boom*. En principi tenien poques dotacions, actualment es van normalitzant. Nivell d'estudis baix o molt baix. Habitatges nous, recents, de dimensió més aviat petita.

Zona rural. Poca població en relació a la dimensió dels barris. Població envellida o madura. Instrucció baixa. Habitatges antics. Immigració baixa.

Zona turística. Immigració molt alta. Instrucció baixa o mitjana. Habitatges nous i petits.

Zona residencial. Barris heterogenis amb zones de població tradicional, nova i d'immigració (residencial, alt poder adquisitiu).

portància (un 5%, com a màxim). En aquest cas, segons explica la professora Ripoll, s'ha de tenir present el fet que pugui ser immigració "rebotada". Fills d'immigrants a Catalunya o al País Valencià que decideixen anar cap a les Illes. És important això especialment des del punt de vista lingüístic, com veruem més endavant.

També s'ha de considerar que, lògicament, els nascuts a Palma i a Balears, no forçosament són catalanoparlants. La integració cultural i lingüística a Palma és, comparativament a, per exemple, Barcelona, una assignatura pendent.

Seguint l'estudi de la professora Ripoll, es pot concretar més les zones d'immigració. Ha estudiat un total de 88 barris. És

significatiu com la presència d'immigració és menor –dins el centre urbà de la ciutat– en aquelles zones de més alt *standing* i viceversa. Així, en la zona de Jaume III (cèntric carrer on hi ha les botigues més cares de roba, sabates, moda diversa, etc.) només hi ha un 27,6% d'immigració en primera generació, mentre que a les barriades obreres de Son Cladera, Son Gotleu, Rafal Nou, o al Polígon de Llevant, els percentatges es situen entre el 40 i el 50%.

El casos més clars de barriades amb majoria de població no nascuda a Balears són els de certes zones turístiques: Ca'n Pastilla (47,2%), S'Arenal (47,5%), i especialment la barriada de Cala Major, amb un 60%. En aquestes zones se sumen

tant els estrangers residents com els treballadors espanyols en el sector del turisme que resideixen en la zona.

EL PROBLEMA LINGÜÍSTIC ¿INTEGRACIÓ?

És evident que lingüísticament i culturalment la immigració ha duit com a conseqüència primera un gravíssim problema. No és tracta ja de problemes d'adaptació dels nousvinguts a unes terres que tenen una llengua pròpia, sinó que en alguns casos la importància numèrica dels immigrants –castellanoparlants– deixa en minoria els catalanoparlants.

Totes les dades que apareixen a les taules són referides a immigració en primera generació. És a dir, persones residents a les tres capitals dels Països Catalans però nascudes fora de la comunitat autònoma respectiva. És clar que tota aquesta immigració és de parla diferent a la catalana, i a més cal afegir-hi aquells que sent de segona –o de tercera– generació encara no s'hi han integrat lingüísticament i culturalment.

Observant la taula comparativa del grau de coneixement del català se'ns mostra com a les tres capitals pràcticament una cinquena part dels habitants no coneixen la llengua del país. Si s'hi sumen aquells que tot i entenen el català no el parlen, la situació comença a prendre característiques de procés de substitució cultural, sobretot a Palma i a València.

És en aquest sentit que es nota quina comunitat té un govern que aposta decididament per la normalització lingüística. No cal dir que és l'únic nacionalista. Almenys si ens fixam en la situació global que donen aquestes dades, és molt clar que tant a Balears (govern del PP), com al País Valencià (PSOE), les capitals tenen una situació de la llengua pròpia quasi terminal. Es tracta de dades ofertes a escala municipal, però sens dubte la institució que més pes té en matèria de normalització és l'autonòmica i no la municipal, a pesar que probablement, en el cas català, l'Ajuntament de Barcelona també tenguí a veure bastant en el procés de normalització.

Realment és sorprenent la gran diferència que hi ha entre els que saben parlar, llegir i escriure el català a Barcelona, i les mateixes dades referides a València i a Palma. La conclusió sembla clara: o els governs de València i Balears prenen consciència del problema o en no gaire anys el català, en aquestes ciutats, només serà una peça de museu.

Miquel Payeras